

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Bunt nastolatka Beata Skowrońska

Uniwersytet w Białymstoku
22 listopada 2012 r.

Organizatorzy

Partner strategiczny

NBP
Narodowy Bank Polski

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

Bunt a style wychowania

- **Autorytatywny** – jasno określone granice, adekwatne nagrody o pochwały,
- **Autorytarny** – tylko wymaga, nakazy zakazy, kary
- **Pobłażliwy** – za dużo pozwala , mało wymaga, nieadekwatnie nagradza,
- **Niedbały**

Style wychowania	Procent ocenianych dzieci		
	Kompetentne	Częściowo kompetentne	Niekompetentne
Autorytatywny	85	15	0
Autorytarny	30	57	13
Pobłażliwy	8	67	25
Niedbały	0	47	53

Proces formowania się tożsamości

W okresie dorastania młody człowiek potrzebuje:

- 1. określić siebie "kim jest"**
- 2. Odkryć „jaki jest” , co potrafi a czego nie.**
- 3. Skonfrontować własną wizję z tym, jak widzą go inni.**

Kryzysy rozwojowe

- Każdy etap rozwojowy obejmuje kontinuum pomiędzy przeciwnymi biegunami, z których jeden wyznacza pożądany kierunek rozwoju, drugi zaś możliwe jego zaburzenie.
- „Rozwiązania” kryzysów wpływają na tożsamość człowieka, jego obraz siebie i samopoczucie, a niepowodzenia w rozwiązaniu kryzysów dają o sobie znać w postaci pojawiających się na dalszych etapach rozwoju problemów.
- Właściwe rozwiązanie problemów rozwojowych i zaspokojenie potrzeb charakterystycznych na danym etapie ma znaczenie dla dobrego funkcjonowania na etapach późniejszych.

Kryzysy rozwojowe (Erik Erikson)

• zaufanie	-	nieufność (niemowlęctwo)
• autonomia	-	wstyd i zwątpienie (wczesne dzieciństwo)
• inicjatywa	-	poczucie winy (wiek zabaw)
• pracowitość	-	poczucie niższości (wiek szkolny)
• tożsamość plciowego	-	niepewność roli (adolescencja) faza rozwoju
• intymność	-	izolacja wczesny okres dojrzałości
• kreatywność	-	stagnacja dojrzałość
• - integralność ego	-	rozpacz dojrzałość

Kryzysy rozwojowe

- W kontekście teorii kryzysów rozwojowych życie człowieka jest ciągłą zmianą.
- Kryzys następuje przy przejściu z jednej fazy życia do następnej.
- Przyczyną kryzysów są sprzeczności i konflikty pomiędzy wewnętrzną strukturą popędową człowieka a wymaganiami otoczenia.
- Rozwiązanie problemów w jednym stadium nie zabezpiecza przed konfrontacją z nimi w stadiach późniejszych.
- W każdym okresie sprawdzamy, wzmacniamy lub osłabiamy poszczególne umiejętności i wymiary naszej osoby.
- Każdej zmianie towarzyszy lęk i uczucie niepewności.

Negatywny stosunek dziecka do propozycji rodzica

- Jeśli kryzys przebiegał zbyt spokojnie, może doprowadzić to głębokiego zahamowania woli i zahamowania emocjonalnego rozwoju dziecka.
- Zbytne nasilenie negacji może prowadzić do eskalacji konfliktów dziecka z rodzicem i do wzajemnej niechęci.
- Długotrwały negatywny stosunek dziecka do rodzica może doprowadzić do poważnych ograniczeń w zakresie uspołecznienia działań dziecka.
- (Wygotski)

Efekty

- Wobec władzy dorosłych pozbawionych autorytetu, dzieci mogą przybrać postawę oportunistyczną.
- Władzę dorosłych odartych z autorytetu dzieci mogą odrzucać.
- Dzieci w wieku szkolnym kwestionujący władzę dorosłych mogą być uznane jako zaburzone.

Nastolatek – tożsamość rozproszona

- Niepokój wywołany dojrzewaniem biologicznym. Ciało zaczyna „żyć własnym życiem”.
- Gdy nastolatek uzna, że zmiany przychodzi nie w porę, to może chcieć żyć dawnym życiem i dawnym sobą.
- Trudność w radzeniu sobie z emocjami i napięciami związanymi z odczuwaniem swojego „innego” ciała i postrzeganiem jako obcego, spostrzeganiem siebie jako kogoś innego.
- Potrzeba silnych, stabilnych wzorców zewnętrznych: jasno określone zadania, bezpieczne egzekwowanie, spójność, objaśnianie swojego punktu widzenia z podkreśleniem tego, co ważne. Stanowczy bezpieczny sprzeciw.

Budowanie tożsamości

Efekty:

- apatia,
- brak zainteresowania przyszłością,
- koncentracja na sobie i na chwilowej satysfakcji,
- na szybkich korzyściach,
- brak zorganizowania w działaniu,
- rozpraszające i zmieniające się formy aktywności
- mało zrozumiałe dla otoczenia,
- poszukiwanie łatwych sposobów poradzenia sobie z lękiem i trudnościami: alkohol i narkotyki.

Autorytet a etapy rozwoju tożsamości dziecka   KIM JESTEM?

- **Tożsamość rozproszona** – autorytet dorosły
- **Tożsamość lustrzana** – potrzeba dorosłego doradcy
- **Tożsamość moratoryjna** – autorytet – dorosły konsultant
- **Tożsamość dojrzała** – autorytet - dorosły partner

Autorytet a etapy rozwoju dziecka

- **Tożsamość rozproszona** -budowa wewn. wzorców
- - brak wiedzy i umiejętności radzenia sobie w każdej sytuacji
- - brak umiejętności podejmowania decyzji
- - duże zmiany w ciele , może odczuwać swoje ciało jako obce -niepewność jakie ma cechy
- - może sięgać po łatwe sposoby radzenia sobie z emocjami: alkohol i narkotyki
- chwiejność emocjonalna
- Potrzeba **dorosłego autorytetu**

Autorytet a etapy rozwoju dziecka

- **Tożsamość rozproszona**
- Potrzeba **dorosłego autorytetu**

AUTORYTET Dorosły

- jest ostoją reguł i porządku
- jasno określa zadania i je egzekwuje, ujawnia swój punkt widzenia, objaśnia to, co ważne, stanowczo się sprzeciwia, gdy trzeba.
- To zmniejsza ryzyko długiego pozostawania w rozproszeniu i poszukiwania nietrafnych form radzenia sobie z silnymi emocjami

Tożsamość lustrzana

- poszukiwanie idei i ludzi, którym można zaufać, akceptacji,
- przyjmowanie cudzych standardów oceny, reguł postępowania, wyborów zawodowych i przekonań religijnych bez sprawdzania ich.
- silna identyfikacja i idealizacja osób i grup - przyjęcie wartości grup, subkultur,
- określanie siebie poprzez wzorce zewnętrzne np. ubiór
- odrzucane wszystkiego co poza grupą
- działania niezgodne z normami społecznymi

Potrzeba dorosłego DORADCY

Tożsamość lustrzana

Potrzeba dorosłego DORADCY

- pozwala na samodzielny wybór aktywności i zainteresowań. Przygląda się, pomaga zaplanować zmiany, wytycza granice eksploracji, zabezpiecza przed zagrożeniami.

Tożsamość moratoryjna

- rozczarowanie wyborem pozwala przejść z etapu lustrzanej do tożsamości moratoryjnej.
- To okres eksperymentowania, poszukiwania
- Sprawdzaie się w różnych rolach, zmiana, poglądów opinii

Nastolatek:

- - sam sobie stawia cele
- - aktywnie poszukuje czegoś dla siebie
- - często zmienia decyzje

Moratorium – zawieszenie, tymczasowe wstrzymanie

Potrzeba dorosłego konsultanta

Tożsamość moratoryjna

Potrzeba dorosłego konsultanta

- KONSULTANT- pozwala na samodzielną analizę korzyści i zagrożeń wynikających z podjętych decyzji. Pomaga w realizacji celów i uświadomieniu przeszkód.
- Akceptuje wybory.

Tożsamość dorosła

- po okresie poszukiwań podejmuje zobowiązanie kim chce być, jaki chce być, co chce robić. gotowy do podejmowania wyborów, analizowania ich, gotowy do ponoszenia konsekwencji, odpowiedzialności i opiekowania się innymi.

- **Potrzeba dorosłego partnera**

PARTNER

- zapewnia wzajemny szacunek i zaufanie. Partnera można prosić o radę i o opinię, gdy jest potrzeba.

Rodzina jako system

Rodzina jako system **Myślenie systemowe:**

- System to grupa elementów, które są ze sobą połączone stale zmieniającymi się relacjami

System jako całość

Równoważenie

Analiza relacji pomiędzy poszczególnymi elementami

Ekwifinalność – ten sam skutek może być spowodowany różnymi przyczynami

Ekwipotencjalność – te same przyczyny mogą doprowadzić do różnych skutków

Organizacja systemu (relacje między elementami) stanowi o tożsamości rodziny:

Gdy dominują:

- zasady utrzymywania stałości - system może być zbyt sztywny
- zasady zmienności może dojść do jego rozpadu

Zasady równoważenia systemu

- **Szacunek/uszanowanie** (to co jest, ma prawo być, szkodliwe są działania prowadzące do wyeliminowania niewygodnych dla interesu firmy elementów systemu)
- **Przynależność** (każdy ma prawo do swojego miejsca w systemie)
- **Równowaga w dawaniu i braniu** (dobrze, jeśli dajemy nieco więcej niż bierzemy, niedobrze jest tylko brać, ale też niedobrze jest tylko dawać, dobrze jest poszukiwać wspólnych, równoważących się korzyści)
- **Porządek** - jednoznaczna hierarchia, w/g wieku, w/g stażu pracy, w/g pozycji.

Szacunek – Przynależność - Porządek - Równowaga w dawaniu i braniu

Jeśli w/w zasady nie są respektowane
to w rodzinie :

- utrata sił, energii i motywacji do działania
- brak autorytetu (przywództwa), chaos
- problem z osiągnięciem celów, konflikty celów poszczególnych elementów systemu i całości
- brak jedności, współpracy, poczucia bezpieczeństwa
- konflikty